

EMN INFORM

Sisserände staatuse ja riigis viibimise aluse muutmine – ülevaade ELi praktikatest

1. SISSEJUHATUS

Selles EMN Informis esitatakse kokkuvõtlikult ERV uuringu „Sisserände staatuse ja riigis viibimise aluse muutmine – ülevaade ELi praktikatest“ tulemused.¹ Uuring põhines 24 liikmesriigis² tegutsevate ERV riiklike kontaktpunktide aruannetel, mis tuli võrreldavuse tagamiseks koostada ühtse spetsifikatsiooni järgi. Peamised tulemused on esitatud allpool.

2. OLULINE TAUSTTEAVE

Kui kolmanda riigi kodanik soovib sisse rännata ELi, nõuab enamik liikmesriike, et ta esitaks esmase taotluse välisriigis. Kui kolmanda riigi kodanik elab (seaduslikult) juba liikmesriigi territooriumil, on tal sageli siiski lubatud taotleda **senise rändestaatuse muutmist** riigist lahkumata.

Uuring käsitles liikmesriikides kehtivaid erinevaid õigusraamistikke, menetlusi ja tavasid, mis võimaldavad kolmandate riikide kodanikel muuta oma rändestaatus, ning sellise muutmise suhtes kohaldatavaid tingimusi. Ühtlasi käsitles see olemasolevaid takistusi ja häid tavasid.

Kõikides liikmesriikides on **vähemalt mõningad seaduslikud võimalused** rändestaatuse muutmiseks. Osa liikmesriike on kehtestanud seaduslikud võimalused peaaegu kõikide olemasolevate rändestaatuste jaoks, kuid teiste lähenemisviis on piiravam. Liikmesriikide **peamised stiimulid** sellise muutmise lubami-

seks on eelkõige **majanduslikku laadi**. Peamiselt lähtutakse **makromajanduslikest** põhjustest, nagu tööjõu ja oskustöötajate nappuse kõrvaldamine ning andekate inimeste meelitamine ja hoidmine. Osa liikmesriike peab silmas ka **mikromajanduslikke** põhjuseid, mis on seotud nende rändesüsteemide kulutõhususe ja paindlikkuse suurendamisega. Kolmandate riikide kodanikud taotlevad staatuse muutmist peamiselt praeguse staatuse vältimatu aegumise, muudest staatustest tulenevate suuremate õiguste ja nende tegeliku olukorra muutumise tõttu.

Enamikus liikmesriikides on staatuse muutmise **taotlemisel vastuvõtukriteeriumid ja -tingimused** suuresti sarnased esmakordsete taotlejate suhtes kohaldatavatega. Kriteeriumide erinevuse korral on need enamasti leebemad võrreldes nendega, mida kohaldatakse esmakordsete taotlejate suhtes. Mõnel juhul on need siiski rangemad, enamasti siis, kui taotletakse staatuse muutmist tasustatud tegevusel põhinevaks staatuseks.

Haridusel põhineva staatuse muutmise muuks staatuseks on liikmesriikides kõige sagedamini seaduslikult lubatud ja seda toimub ELis ka kõige rohkem (asjaomast elamisluba omavatest isikutest muutis 2014. aastal oma staatust 6%). Võttes arvesse üha suuremat vajadust kõrgelt kvalifitseeritud töötajate järele ja teisalt vajadust hoida ära selle rändestaatuse kuritarvitamist, on sellise staatuse muutmise seoses peetud mitmes liikmesriigis ulatuslikke arutelusid ja tehtud õigusaktide muudatusi.

Tasustatud tegevusel põhineva staatuse muutmise on ELis sageduselt teisel kohal (tasustatud tegevusega seotud elamisluba omavatest isikutest muutis

¹ Kätesaadav ERV veebisaidil.

² Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariik, Ungari ja Ühendkuningriik.

2014. aastal oma staatust 4%). Liikmesriigid pakuvad selleks mitmesuguseid seaduslikke võimalusi, kuigi on teatavaid märke sellest, et pärast majanduskriisi on osa riike kehtestanud oma tööturu kaitseks piiravama lähenemisviisi.

Pererändel põhineva staatuse muutmise muuks staatuseks on küll sageli seaduslikult võimalik, kuid seda toimub kõige harvemini (ajavahemikul 2010–2014 muutis sellist elamisluba omavatest isikutest oma staatust aastas ligikaudu 1%). Osaliselt võib seda selgitada kõnealuse staatuse ning sellest tulenevate õiguste ja hüvede suhtelise pikaajalisusega, kuigi need sõltuvad suuresti taotluse esitaja staatusest.

Vaid vähesed liikmesriigid on hinnanud staatuse muutmist võimaldava riikliku poliitika tõhusust või mõju. Prantsusmaal ja Hispaanias tehtud uuringud näitasid, et staatuse muutmist hõlbustavate õigusaktide muudatused võivad anda **positiivse panuse majandusse** ja toetada **integratsiooni**. Saksamaal tehtud uuringust selgus, et 55% välisriikide üliõpilastest jäi pärast kõrghariduse saamist staatuse muutmise tulemusena Saksamaale edasi elama.

Liikmesriigid juhtisid tähelepanu ka esinenud **probleemidele**, eriti järgmistes küsimustes:

- ★ staatuse muutmise **uuringute** puudumine (BG, LU);
- ★ staatuse muutmise **väärkasutamine** ja **kuritarvitamine** kas rändajate endi või nende sponsorite või tööandjate poolt (CZ, LT, LU, LV, SE ja UK) ja
- ★ **juurdepääsu puudumine** staatuse muutmise võimalusi käsitlevale **teabele** (BE, FR).

Mitmes liikmesriigis on kindlaks tehtud **hea tava**, peamiselt seoses suutlikkusega hoida andekaid inimesi, pakkudes staatuse muutmise võimalusi eelkõige oma õpingud edukalt lõpetanud rahvusvahelistele üliõpilastele (BE, EE, FR, IE, LT, NL, PL ja SE).

3. UURINGU EESMÄRGID

Uuringu üldine eesmärk oli esitada võrdlev analüüs, mis käsitleb liikmesriikide poliitikat ja tavasid seoses seaduslikult riiki lubatud kolmandate riikide kodanike rändestaatuse muutmisega.

Uuringu erieesmärgid olid:

- ★ esitada ülevaade **ELi õigusaktidest ja riiklikest rändesüsteemidest** seoses staatuse muutmisega ning teha kindlaks **peamised stiimulid** riiklike seadusandjate seisukohast lähtudes;
- ★ esitada ülevaade **liikmesriikides olemasolevatest seaduslikest võimalustest** staatuse muutmiseks ja staatuse muutmise tõttu muudetud õigustest;

- ★ teha kindlaks riigis viibimise eesmärgil **staatuse muutmist käsitlevad riiklikud eeskirjad**, mida kohaldatakse (võib kohaldada) selle uuringuga hõlmatud sisserändajate kategooriate suhtes;
- ★ teha kindlaks uuringuga hõlmatud sisserändajate kategooriate staatuse muutmise **hõlbustamiseks liikmesriikides sisse seatud konkreetsed meetmed**;
- ★ uurida olemasolevaid tõendeid riikliku staatuse muutmise poliitika **tõhususe, mõju ja tajumise** kohta ning seda, kuidas asjaomane poliitika on aidanud edendada või takistada staatuse muutmist liikmesriikides;
- ★ analüüsida riikliku poliitika rakendamise seotud **probleeme** ja
- ★ koguda seaduslikult riiki lubatud kolmandate riikide kodanike staatuse muutmiseks turvaliste ja halduslikult lihtsate süsteemide väljatöötamisel kujunenud **head tava ja saadud kogemusi**.

4. UURINGU TAUST/KONTEKST

Kui ulatuslik on staatuse muutmise ELis?

ELis registreeritud staatuse muutmiste absoluutarv on aja jooksul vähenenud. See oli suurim 2010. aastal (üle 0,7 miljoni) ja väiksem 2014. aastal (üle 0,3 miljoni). Suurim osa kõikidest muutmistest tehti tasustatud tegevusel põhinevast staatusest (2014. aastal 40%). 2014. aastal tehti enamik tasustatud tegevusega seotud staatusteks muutmisi haridusel põhinevatest staatustest (63%).

Ajavahemikul 2010–2014 muutis igal aastal oma staatust ligikaudu **2% kehtivat elamisluba omavatest kolmandate riikide kodanikest**. Proportsionaalselt toimus kõige sagedamini haridusel põhineva staatuse muutmisi muuks staatuseks. See on aja jooksul vähenenud – 19%-lt 2011. aastal 6%-le 2014. aastal.

2014. aastal oli **staatuse muutmiste osakaal kehtivate elamislubade koguarvust vahemikus alla 1% kuni 7% ELi liikmesriikides**. Rändestaatust muudeti kõige sagedamini **Portugalis** (6,9%), **Maltas** (6,6%), **Tšehhi Vabariigis** (4,7%), **Iirimaal** (3,9%), **Hispaanias** (3,7%) ja **Prantsusmaal** (3,5%).

Portugalis (99% muutmiste koguarvust liikmesriigis), **Tšehhi Vabariigis** (69%) ja **Hispaanias** (65%) toimus enamik muutmisi **tasustatud tegevusel põhinevast staatusest**, **Prantsusmaal** (40%) **pererändel põhinevast staatusest** ja **Iirimaal** (49%) **haridusel põhinevast staatusest**.

5. ELI ÕIGUSRAAMISTIK JA RIIKLIKUD RÄNDESÜSTEEMID SEOSSES STAATUSE MUUTMISEGA

Millised on ELi õigusraamistik ja riiklikud rändesüsteemid seoses staatuse muutmisega?

Rändestaatuste arv ja liik on liikmesriigiti erinev. ELi õigus reguleerib täielikult või osaliselt (selles mõttes, et liikmesriikides võib olla sarnane riiklik staatus) mitut uuringuga hõlmatud rändestaatust, samas kui teised on ainulaadsed riiklikud staatused, mida reguleerib seega liikmesriigi rändepoliitika ja -süsteem. Kõikides liikmesriikides on üks või mitu töötamisega seotud riiklikku staatust. Osa neist staatustest ei eksisteeri eraldiseisvate staatustena, vaid kuuluvad sageli ühe kategooriana üldisema rändevõimaluse alla.

ELi õigusraamistik ei sisalda üldiselt staatuse muutmist puudutavaid sätteid, kuid asjaomastes direktiivides on siiski ette nähtud miinimumnõuded, mis käsitlevad sellise staatuse omandamise tingimusi ja õigusi, mis antakse kolmandate riikide kodanikele pärast staatuse andmist. Ainus erand on hiljuti muudetud **viisadirektiiv**, milles on sätestatud **üliõpilastele ja teadlastele** ettenähtud üheksakuuline **üleminekuperiood** riigis viibimiseks pärast õpingute või teadustegevuse lõpetamist, et otsida tööd. ELi liikmesriikides on nende sätete ülevõtmiseks aega kaks aastat.

Üldiselt on kõikides liikmesriikides vähemalt teatavate riigis seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike kategooriate jaoks olemas **seaduslikud võimalused** oma staatuse muutmiseks riigist lahkumata. Osa liikmesriike on kohaldanud seda võimalust **enamikule kategooriatele** (AT, BE, EE, ES, FR, HU, LT, NL, PL, SK), kuid teised rakendavad **piiravat lähenemiski**, võimaldades oma staatust muuta ainult konkreetsetel kategooriatel (LU, SE) või kehtestades staatuse muutmiseks täiendavaid piiranguid (CZ, LV). Osa liikmesriike võimaldab seaduslikult oma staatust muuta ka kolmandate riikide kodanikel, kes ei ela alaliselt riigis, näiteks varjupaigataotlejatel, kelle taotlus on jäetud rahuldamata (BE, FI, SE).

Millised on staatuse muutmise peamised stiimulid/põhjused?

Liikmesriikide peamine stiimul staatuste muutmise lubamiseks on seotud **majanduslike kaalutlustega**, kuna see aitab vähendada tööjõupuudust, hoida andekaid sisserändajaid ja tagada territooriumil juba olemasolevate oskuste ärakasutamist. Üksikud liikmesriigid peavad silmas ka **mikromajanduslikke** põhjuseid, mis on seotud nende rändesüsteemi kulutõhususe ja paindlikkuse suurendamisega.

Lisaks majanduslikele stiimulitele on mitu liikmeriiki ka seisukohal, et staatuse muutmine suurendab sisserändajate **integratsiooni** ning võib toetada **arenguga**

seotud eesmärkide saavutamist päritoluriikides ja hoida rändajaid sattumast **ebaseaduslikku olukorda**.

6. SEADUSLIKUD VÕIMALUSED STAATUSE MUUTMISEKS, JÄÄDES EDASI LIIKMESRIIGI TERRITOORIUMILE

Millised on seaduslikud võimalused staatuse muutmiseks, kui isik jääb edasi liikmesriigi territooriumile?

Kõik uuringus osalevad liikmesriigid võimaldavad muuta **pererändel põhinevat staatust** muuks staatuseks ja seetõttu on see ainus rändestaatus, mida saab muuta kõikjal ELis. **Pererändel põhineva staatuse muutmine** on küll seaduslikult võimalik, kuid seda staatust muudetakse teistest harvem. Ajavahemikul 2010–2014 muutis igal aastal oma staatust ainult 1% isikutest, kes omasid pererändel põhinevat kehtivat elamisloa. Seda väikest osakaalu võib osaliselt selgitada kõnealuse staatusega võimaldatud riigis viibimise kestuse ning sellest tulenevate õiguste ja hüvede suhtelise pikaajalisusega, kuigi need sõltuvad suuresti sponsori staatusest.

Pererändel põhineva staatuse järel on liikmesriikides kõige sagedamini võimalik muuta **haridusel põhinevat staatust**. Samal ajal on selle staatus muutmine ELis kõige levinum (2014. aastal muutis 6% haridusel põhineva kehtiva elamisloaga kolmanda riigi kodanikest oma staatust). 2014. aastal oli **Prantsusmaa, Saksamaa ja Ühendkuningriigi** osakaal 72% haridusel põhineva staatuse muuks staatuseks muutumise koguarvust ELis.

Mitmes liikmesriigis on sellist liiki staatuse muutmise üle peetud ulatuslikke arutelusid ja tehtud õigusaktide muudatusi, kusjuures osa keskendus nende vajadusel hoida üliõpilasi, kes on oma õpingud edukalt lõpetanud ja omavad tööturu vajadustele vastavat kvalifikatsiooni, ja seetõttu on selliste staatuse muutumise arv suurenenud. Teised püüavad vähendada selle rändestaatuskuritarvitamist ja seetõttu on staatuse muutumise arv vähenenud (UK).

Haridusel põhinevat staatust muudetakse kõige sagedamini **tasustatud tegevusel põhinevaks staatuseks** (66% haridusel põhineva staatuse muutumise koguarvust 2014. aastal). See on ka staatuse muutmine, mida liikmesriigid kõige sagedamini **lihtsustavad**. Staatuse muutmisega kaasnevad tavaliselt **suuremad õigused** seoses juurdepääsuga tööhõivele, riigis viibimise kestusega ja perekonna taasühinemise võimalusega.

Liikmesriikide on kehtestatud mitmesugused riiklikud staatused, mis hõlmavad kolmandate riikide kodanikke, kes viibivad riigis töö ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eesmärgil. **Tasustatud tegevusel põhineva staatuse** muutmine muuks staatuseks on teine kõige sagedasem muutumise liik haridusel põhineva staatuse muutmise järel. 2014. aastal muutis

oma staatust 4% kolmanda riigi kodanikest, kellel oli elamisloa tasustatud tegevuse alusel. **Sinise kaardi, kõrgelt kvalifitseeritud töötaja, teadlase ja töötaja** staatuste puhul on üldiselt kõige rohkem seaduslike võimalusi staatuse muutmise taotlemiseks ning need staatused annavad kõige suuremad õigused ja hüved. **Hooajatöötaja** staatusest muuks staatuseks muutmise seaduslike võimalusi on kõige vähem.

Seaduslikud võimalused **staatuse muutmiseks tasustatud tegevusel põhinevaks staatuseks** on majanduskriisi tulemusena muutunud siiski mõnevõrra piiratumaks, kuna osa liikmesriike kehtestavad meetmeid oma siseriikliku tööturu kaitseks (nt Bulgaaria ei luba enam staatuse muutmist tasustatud tegevusel põhinevaks staatuseks, samas kui Tšehhi Vabariik kehtestas täiendavad nõuded).

Enamik liikmesriike võimaldavad ka **kaitsega seotud olukordadel põhinevate staatuste** – nagu varjupaigataotleja staatus ja inimkaubanduse ohvri ajutine luba – **muutmist**. Üldiselt pakutakse inimkaubanduse ohvritele rohkem seaduslike võimalusi staatuse muutmiseks kui varjupaigataotlejatele. Seitse liikmesriiki (DE,³ EE, ES, FI, IT, LV ja SE) võimaldavad varjupaigataotleja staatuse muutmist mõningateks tasustatud tegevusel põhinevateks staatusteks. Ainult **Rootsi** pakub **varjupaigataotlejatele, kelle taotlus on jäetud rahuldamata**, seaduslike võimalusi, et muuta teatavatel tingimustel oma staatust töötamisel põhinevaks staatuseks. **Saksamaal** arutatakse selle üle, kas varjupaigataotlejatel, kelle taotlus on jäetud rahuldamata, tuleks lubada muuta oma staatust töötamisel põhinevaks staatuseks. 2015. aasta augustis kehtestatud elamisloa seaduse muudatusega lihtsustati staatuse muutmist seaduslikult riigis viibimise staatuseks nende hästi integreerunud noorte ja noorukite puhul, kes olid saanud viibimisloa, ning nende isikute puhul, kelle väljasaatmine oli peatatud ja kes olid alaliselt ühiskonda integreerunud.

7. VASTUVÕTUKRITEERIUMID JA ÕIGUSLIK ALUS

[Millised on LRde vastuvõtukriteeriumid ja õiguslik alus?](#)

Valdavas enamikus liikmesriikides reguleerivad staatuse muutmist siseriiklikud seadused või erinevate siseriiklike seaduste või aktide (tavaliselt sisserändeseadus, varjupaigaseadus, pagulaste seadus, elamisloa seadus või välismaalaste seadus) mitmesugused sätted. Kolmes liikmesriigis (FR, HR, UK) sisaldub staatuse muutmise protsess poliitikas, suunistes või tavades. **Rootsis** ja **Hispaanias** kohaldatakse mõlema lähene-misviisi kombinatsiooni.

Enamikus liikmesriikides on staatuse muutmise tingimused **väga sarnased esmakordsete taotlejate**

suhtes kohaldatava menetlusega. 13 liikmesriiki teatasid mõningate erinevuste olemasolust tingimustes, mis enamasti tähendas **tingimuste leevendamist** võrreldes esmakordsete taotlejatega. Mõnel juhul on vastuvõtukriteeriume muudetud **rangemateks**, peamiselt seoses staatuse muutmise tasustatud tegevusega seotud staatusteks (DE, ES, SE, UK).

[Kuidas on menetlusi lihtsustatud?](#)

Lisaks leebematele vastuvõtutingimustele on mitu liikmesriiki teinud ka menetlustes teatavaid lihtsustusi. Tavaliselt püütakse lihtsustada juurdepääsu tasustatud tegevusega seotud staatustele, nimelt töötaja (EE, FR, HU, IE), kõrgelt kvalifitseeritud töötaja (BE, UK) ja sinise kaardi (EE, DE, FR) staatusele. Enamik liikmesriike kohaldavad leebemaid **nõudeid dokumentide suhtes** (AT, BE, BG, CZ, DE, EE, ES, LT, LV, NL, SK). Osa liikmesriike leevendavad teatavate staatuste puhul **minimaalse sissetuleku** nõudeid (AT, IE, UK), samas kui teised võimaldavad mõningate staatuste puhul esitada **taotlusi veebi kaudu** (DE, ES, FR, SE).

8. RIIKLIKU POLIITIKA TÕHUSUS, MÕJU JA TAJUMINE SEOTES STAATUSE MUUTMISEGA

[Milline on riikliku poliitika tõhusus, mõju ja tajumine seoses staatuse muutmise?](#)

Liikmesriikides **ei ole süstemaatiliselt hinnatud** staatust muuta lubava riikliku poliitika tõhusust ega mõju. Kaheksa liikmesriiki (CZ, DE, ES, FR, LV, NL, S, ja UK) esitasid teatavaid tõendeid staatuse muutmise meetmete tõhususe või mõju kohta. **Prantsusmaal** ja **Hispaanias** tehtud uuringud näitasid, et staatuse muutmist hõlbustavad õigusaktide muudatused võivad anda **positiivse panuse majandusse** ja toetada **integratsiooni**. **Saksamaal** tehtud uuringust selgus, et 55% välisriikide üliõpilastest jäi pärast kõrgharidusprogrammi läbimist staatuse muutmise tulemusena Saksamaale edasi elama.

Lätis, Madalmaades ja **Hispaanias** tehtud uuringute tulemusena tuvastati erinevad **takistused** staatuse muutmisel. **Rootsis** näitas selliste juhtumite analüüs, kus **varjupaigataotlejad, kelle taotlus oli jäetud rahuldamata**, taotlesid staatuse muutmist tööga seotud staatusteks, et staatuse muutmist tajuti pigem alternatiivse võimalusena jääda riiki humanitaarsetel kaalutlustel, mitte tööle jäämise võimalusena.

Avalik arutelu rändestaatuse muutmise üle on ELis üldiselt **piiratud**. Mõnes liikmesriigis on arutelu algatanud äri sektor. **Saksamaal** on äriühendused tunnistanud kolmandate riikide kodanike (ja eelkõige varjupaigataotlejate) ettevõtlusvaimu ning toetavad seetõttu aktiivselt integratsioonimeetmete ja paindlikuma rändepoliitika rakendamist. **Lätis** on tööandjad algatanud arutelu staatuse muutmise üle vastuseks üha suurenevale kvalifitseeritud tööjõu puudusele.

³ Erandjuhul liidumaa kõrgeima võimu loal.

Kas staatuse muutmise võib aidata vältida ebaseaduslikult riiki jäämise olukorda?

Süsteemaatilised ja mõõdetavad tõendid selle kohta, et staatuse muutmise aitab vältida ebaseaduslikult riiki jäämise olukorda, puuduvad. Üksikud liikmesriigid (AT, ES, LU, LV, SE) on siiski väljendanud arvamust, et **staatuse muutmise võimaluste puudumisel sa- tuks rohkem inimesi ebaseaduslikult riiki jäämise olukorda.**

9. PROBLEEMID, HEA TAVA JA STAATUSE MUUTMISEL SAADUD KOGEMUSED

Millised on riigiasutustel ja taotlejatel esinevad probleemid?

Mitmes liikmesriigis on esinenud probleeme staatuse muutmise rakendamisel. Mitu liikmesriiki (CZ, LT, LU, LV, SE ja UK) mainis staatuse muutmise **väärkasu- tamist ja kuritarvitamist** kas sisserändajate endi või nende sponsorite või tööandjate poolt. Üksikud liik- mesriigid juhtisid tähelepanu ka staatuse muutmise **uuringute puudumisele** (BG, LU), staatuse muutmise menetlusse kaasatud sidusrühmade **erinevatele tavadele** (DE, FR), **teabe puudulikule levitamisele** (BE, FR) ning probleemile, et **rahvusvaheliste üliõpi- laste jaoks puudub üleminekustaatus** pärast õpin- gute või teadustegevuse lõpetamist (ES). Viimast probleemi käsitletakse siiski hiljuti muudetud viisadi- rektiivis.

Kas liikmesriigid on tuvastanud häid tavasid või kasu- tanud ära riiklikust lähenemisviisist saadud kogemusi?

Mitmes liikmesriigis on kindlaks tehtud **head tavad**. Üheksa liikmesriiki (AT, DE, EE, FR, IE, LT, NL, PL, SE) on **üliõpilaste õigusi laiendatud**, et võimaldada neil pikendada töö otsimiseks oma riigis viibimist pärast õpingute lõpetamist. **Luksemburg** teatas **staatuse muutmise võimaluste kohta teabe levitamise** heast tavast. **Ühendkuningriik** teatas oma tavast hinnata, kas sisserändajate tegevus on olnud kooskõ- las nende staatusega seotud nõuetega, enne kui neil võimaldatakse oma staatust muuta. Selle tava ees- märk on **avastada ja vähendada nõuete eiramist sisserändesüsteemis**.

10. LISATEAVE

Lisateavet saab Euroopa rändevõrgustiku veebilehelt, sealhulgas selle uuringu raames esitatud riikide aruan- netest, ja esitades päringu e-posti aadressil HOME- EMN@ec.europa.eu.

Koostatud: juuli 2016
